

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖG

GRUNDLAGD-AV

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

SONDAGEN DEN 5 OKTOBER 1919.

HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
EBBA THEORIN.

Till en konstnär. På Bo Bergmans 50-årsdag.

Av Henning Berger.

VINDEN ÄR SYDVAST-
lig, regnvind, och den står
på storm, men molnen
jaga som vilda horder över
glasgröna stepper och en
vit månskära blinkar i
nordost. I bland snärta nå-
gra regndroppar bland yr-
sanden, men riktigt regn
blir det icke. Det enda
som regnar är äpplen, pä-
ron och plommon i den
lilla snedblåsta trädgår-
den. Villor och badhus äro
tillbommade, vägarna och
plantagerna fria från bilar,
gulaschen, såväl den svar-
ta som den vita, har änt-
ligen flyttat in. Det är låg-
vatten, den vida stranden
har fördubblats och stora
stenar, som man icke anat,
ha kommit till synes. Där
var det att havet sprutade
vitt och ärggrönt, när det
var pålandsvind, och reste
kam och tjöt och kved,
och blev svart av hot, och
klättrade upp och rasade
ner, och sög och slickade
efter min fot. —

Vad i Herrans namn, har
jag plötsligt blivit poet —
det låter som vers? Jag
stannar förskräckt på min
promenad i musslor, tång,
alger, sjöstjärnor, röda
maneter och kork och
spillror. Där ligger Kullen,
som i blådis liknar Vesu-
vius, där ligger Sverige.
Där lyser något kalkvitt,
det är Mölle och till hö-
ger Höganäs. Men bort-
om udden bryter Katte-
gatt fritt mot horisonten,
snett falla några solstrålar
ur brustna skyar och en
fiskarbåt med rostbrunt segel gungar upp
och ned som en vrakstump i svallbroffen.
Med ens är jag fri från poetillusionen och
kan citera vidare en stor konstnär där bor-
ta i hemlandet, en av de bästa och mest
formfulländade:

"Men ytterst där himlen tog mot
och rämnade skyar slungade
en knippa sol i bränningens svall

BO BERGMAN.
50 år den 6 oktober.

F. Flodin foto.

*låg vit och kall
en nereid och gungade."*

Det är Havet. Men mitt på den själländska
strandens ser jag som genom ett trollslag i
minnet ett något äldre Stockholm, som dik-
taren i två strofer omsatt till en koncen-
trerad stadsbarnsstämning, vilken kunde gälla
all jordens metropoler: jag älskar dimman
som släpar våt — — — och lykornas ögon

— — — och lukten från
gatan — — droskan som
rullar och bänken med den
ensamma människotrasan.
Vilken konstnär är han
icke! Med några få pen-
seldrag från en palett, vil-
ken rymmer de fyra enda
nödvändiga tubernas inne-
håll, svart, vitt, gult och
rött, får han på duken, el-
ler rättare bladet, fram
det suveränt behärskade
stoffet, i färg den benå-
dade koloristens, i form
den överlägsne etsarens,
och liksom denne begrän-
sat materialet till det minst
möjliga, och i följd därav
känner alla blandningar
och sammansättningar än-
da till mästerskap, har
också han inskränkt pro-
duktionen till ett fåtal
samlingar, vilka var för
sig, från debuten till den
sista, äro fullt färdiga.

Och i denna septem-
beridyll, som landskapet
erbjuder, där himmel och
hav och skogar och slät-
ter smälta samman, och
där ovädret bullrar liksom
på lek, under det att den
obeskrivliga luften om-
sveper allt i ren kristall
och blånande cyan, före-
kommer det mig att Bo
Bergmans diktkonst står
ännu klarare, ännu mer
avklarad, för min inre syn
än under lampans gula
ljus om kvällarna med de
söndertrasade häftena.
Det är detsamma om det
gäller de tre diktböckerna
eller de två novellsam-
lingarna, om det är Stock-
holm eller Florens, han talar till mig härute
med sin egen vemods och självanklagare-
stämma som om han vandrade vid min sida,
litet färdig och knapp, innesluten, garderad,
med ett par stränga och förstående ögon
och ett frostigt leende eller löje. Och inom
den tillknäppta bonjouren klappar hjärtat
varmt och rött för oss stackars livets mario-
netter och för mor jord som är så trött och
vill sova. En konstnär och en människa.

Löftets land.

Berättelse av HILDUR DIXELIUS-BRETTNER.

(Forts. fr. nr 38).

Hela dagen går jag i denna Bo Bergmans-stämning, medveten om att min gamle vän skall fylla ett så kallat betydelsefullt årtal, en dato, som jag inte ens har reda på. Hur likgiltigt! Över tid och rum stå dessa dikter, även när skalden tror att han liksom fiskaren i månskenet på Strömmen har fiskat blott en bubbla, en månskensdroppe, en snabbt försvunnen dröm. Dagens vita månskära är längesen bortä och nu kommer den igen, rodnande som en melonskiva, och det är möjligt att i snåret, där förut ett adagio sakta spelades, Puck nu står och lurar på en månglimt som har tappat spåren. Över det stillnade Kattgatt lisa Nakkehoveds och Gilbjergs fyrar, klippande och bländande, klippande och bländande, och det svaras med cirkelsvepning från svenska kusten. Karlavagnen kör i kölden högt däruppe, den norske målaren och jag gå med våra ficklampor över heden nedanför klosterskogen och han myser förljust vid tanken på en gammal nederländare som väntar oss i min bondgård:

"Du skall duka ett bord med små, förgyllda koppar som vinka, öl och brännvin och ost för två och så en fet och rykande skinka."

Men när jag vaknar sent på natten i min säng och i ensamheten, lystnaden och mörkret ligger och lyssnar till landsbygdens olika ljud, fallfruktens dunsar, åkermusens pip eller rasslet från ett bås, ljuder emot mig så småningom en allvarlig röst, som läser en sonett. Läser? Nej, det är icke exakt uttryckt. Det tonar en bitter och sorgsen och genomlevad och genomliden dikt in i mitt öra. Där är både vilja och resignation i den, blod och tårar, men en mans fattning inför sitt öde. Där är det som gör, ylligt selt, dragen bistra, blicken kall, masken hård och hållningen avväjande. Så här predikar den nattliga rösten:

"Jag säger dig, du måste vandra vida på stenig mark, när andras mark är slät. Du måste stappla, stupa, genomlida ditt eget liv och hundra liv i det."

Du måste slita hjärtat ur din sida och ge ditt blod och gå i smuts till knät. Du måste strida, det är saken, strida för stridens skull och ej för lagerträt."

Och vän skall svika dig och älskarinna bli trött att slåss med skuggor om din själ — så får du bjuda bägge två farväl."

En flyktig regnbågsbild på ögats hinna är lyckan, du skall mista den som allt och tänka varmt, när livet blåser kallt."

Till en konstnär, heter den. — Hell dig, konstnär, på den årsdag, vars tillfälliga tal intet betyder. Och hell dig, människa, som i en stor bekännelse en gång bad:

"— Jag är en människa, så spotta på mig. Jag är en människa, se här min famn."

Elden, som renar, har du känt och ingen tvivlar på din ärlighet:

"— — —: Mitt hantverk är mitt liv, hur föga det nu gäller, och elden, som mitt inre tår, är inte bara lusteld heller"

Konstnär och människa!

HENNING BERGER.

Horneby, Hornbæk, sept. 1919.

DET VAR DEN 2 OKTOBER SARA Alelia i sin ångest sökte upp Norenus. Det var på kvällen samma dag som dubbelbarnamörderskan från Ragvaldsträsket halshuggits uppe på skogen i rået mellan kapell- och moderförsamlingen, och länsmannens gula häst, som då bilen föll stegrat sig och kastat av sin ryttare och skenat inåt skogen sprang ännu lös därinne, omöjlig att infånga.

Norenus hade just agat en av sina disciplar, som huggit en av de nyanskaffade yxorerna i en sten och därmed förstört eggen, och kom över gården från badstun, där han stängt in pojken, då han mötte Sara Alelia. I ljusskenet från fönstret hade han sett hennes ansikte likblekt och ögonen som ett sårat djurs.

Om Sara Alelia skulle sökt förklara varför hon nu sökte sig till Norenus, skulle hon ha sagt, att hon ej visste det, så svårt skulle det ha varit för henne att klargöra det. Hon hade väl skäl att tro honom hälsk till sinnes gent emot sig, sådant hade han också lagt i dagen; men det var för något, som låg djupare hos honom, som hon hade förtroende. Han var något för sig, hon kände, att han inte dömdes som alla andra. Han hade mött henne och Lars Magnus Görting en kväll i skogen, då bådas kinder voro heta. Han hade mumlat latin och gått förbi dem. Hon hade trots sitt rykte prisgivet, men Norenus hade tegat. Hon hade i ångestens ögonblick börjat intala sig, att han, trots allt, var hennes vän.

Nu var hennes hopp att genom Norenus komma i förbindelse med den älskade. Hon visste, att Norenus förberedde en av sina vanliga långfärder till höga vederbörande i Stockholm, dem han efter vanan skulle uppvakta med en anklagelseskraft denna gång mot kronfogden Lindenmark, den där uraktlåtit att i tid framforsla den lapps-kolan lagenligt tillkommande spannmålen. Norenus skulle då passera Uppsala. Brevet skulle utan vidare mellanänder komma Lars Magnus Görting till handa. Brevet med den stora hemligheten, som det sista dygnet drivit hennes ångest till vansinnets gräns, misstanken, att hon skulle bli mor.

Men där hon nu stod framför Norenus i mörkret med brevet instucket vid barmen svek henne allt mod, allt hopp, att hon skulle ha något gott att vänta av honom. Förtvivlan slog endast som ett mörkt vatten samman över henne. Hon slog händerna för ögonen och smög bort. Men Norenus kastade yxan, som han bar, ifrån sig och gick efter henne. Han tog henne vid armen. "Festina lente, Festina lente" — han tog hennes hand, som man tar ett barns, "stjärnorna äro svarta i kväll, fru Sara Alelia, — alldeles svarta, nu skola vi komplettera besöket och stiga in."

Sara Alelia följde, också som ett barn. Inne i köket brann elden i spiseln, det var fattigmans kök med brist på all trevnad, det fanns inte gardiner för fönstren utan kvällsmörkret såg svart in genom rutorna. I ett hörn vid spiseln satt en liten lappojke och räknade straffräkning på en stentavla. Norenus sparkade till honom som om han varit en hundvalp och visade mot dörren och den lille hjulade kultryggig i väg i sin skinnkolt med stentavlan under armen. Hon hörde honom gå trappan upp från förstugan till loftet, där hon visste att barnen hade sina sovkamrar.

Men nu voro de ensamma. Ångesten, som

ett ögonblick släppt Sara Alelia, slog åter sin klo i henne. Den brann i hennes ögon, där hon stod och tummade snibbarna på den lilla röda sidenduken. Norenus kom och ställde sig framför henne och såg på henne. Han var iklädd en gammal frasig prästrock och lappmossa.

"Var så god och sitt, lilla fru Alelia", han tog i fingerspelsarna av hennes hand och förde henne fram till en stol vid spiseln.

Sara Alelia sade ej ett ord, orörlig, med ansiktet nästan likvitt satt hon på stolen och såg in i elden. Norenus gick efter en stor bok som låg på fönsterbordet, det var en gammal bibel i slitet kalvskinnsband och han lade den uppslagen i hennes knä. Så tog han höviskt hennes högra pekfinger och lade det på ett visst ställe på bokens högra blad. Han förde hennes finger ord för ord: "Fången nu rävarna, de små rävarna, vingårdarnas fördärvare, nu då våra vingårdar stå i blom."

"Jaha, lilla fru Alelia", han slog samman bibeln.

Sara Alelia såg frågande upp på honom. Så böjde hon huvudet, i nästa ögonblick brast hon i gråt. Det var förtvivlans gråt, kvävd, snyftande, bitter. Norenus hade tagit en stol, makat den nära intill henne och satt sig. Han klappade vänligt hennes hand. Känslan att ha en människa nära, som visste om hennes synd, men ej fördömde henne, löste Sara Alelias gråt än ymnigare. Men det förtvivlade i hennes belägenhet slog över henne, det var som om det åter fört henne till vansinnets gräns, hon gled ned från stolen och kröp samman på golvet framför Norenus, hon stönade, de bleka läpparna rödde sig utan ord, ansiktet var likvitt, ögonen stodo som ett dödsskjutet djurs. Så skrek hon plötsligt till, ett gällt, hjärtskärande skrik och föll avsvimnad fram mot spiseln.

Norenus tog upp henne och bar henne över golvet bort till sängen, där han lade henne på fällfacket. Brevet hade glidit fram under klädningslivet och fallit till golvet. Norenus tog upp det, han läste utanskriften, han nickade, så såg han på Sara Alelia där hon låg likvit med slutna ögon: "Vingården blommar — vingården blommar", mumlade han, "stackars liten — stackars liten, — fru Alelia — vakna nu". Han hämtade vatten i en liten bleckskopa och fuktade hennes läppar; då hon slog upp ögonen satte han sig på sängkanten: — — — "Post nubila Phoebus", det är uttytt: Efter mulen tid kommer solen åter fram. Brevet", han höll upp det, "skall vara honom i handom inom sex veckor — Svarbäcksgatan numro 14 — jag känner huset, där bodde en student, en högfärdig adelsman, han frågade mig en gång vad verbet corybantioare betydde. Jag svarade honom, att det betydde, vad adelsynglingar göra hela livet: sova med öppna ögon. Jag känner varje hus i Uppsala, fru Alelia, då jag är där, sover jag inte — då går jag omkring hela nätterna, då är staden min. I hörnet av Östra Ågatan och Baverns gränd gör jag alltid min morgonbön — där svimmade jag nämligen en natt av svält och blev liggande — jag hade inte ätit på tre dygn mer än ett pulver cremor tartari som en medicinare glömt på sitt matbord, där jag vittjade efter brödkanter."

Sara Alelia hade blivit uppmärksam. Det var första gången hon hört Norenus tala något om sig själv. Norenus såg sig vinna sin avsikt och fortsatte:

"Men jag tiggde aldrig, fru Alelia — jag svassade aldrig kring de rike — därför fick jag också svälla. Men jag spottade en

Iduns byrå och expedition,

Mästernamnelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks, 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer: Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:— Helt år Kr. 18:—
Halvt år » 7:25 Halvt år » 9:25
Kvartal » 3:75 Kvartal » 4:75
4:de kvartalet » 4:80 Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text. Utländska annonser:
45 öre å textside. 45 öre efter text., 50 öre
20 % förhöjning för å textside, 20 % förh.
särskilt begärd plats. för särsk. begärd plats.

gång en adelsman i ansiktet, som kallade mig trashank. Men där i hörnet av Ågatan och Båverns gränd gör jag alltid min morgonbön. Men en natt i april för två år sedan stod jag i S:t Eriksgränd; jag hade stått där samma natt för tjugu år sedan, och sett Karlavagnen alldeles över mitt huvud med listelstängen upp mot Skytteanum. Något särdeles hade hänt mig den natten. Nu stod jag för att se detsamma, jag hade inga skor, de sista rudimenten hade gått mellan Sala och Uppsala, min rock var inte heller hel och min lappmössa hade en glad student ryckt av mitt huvud ett par timmar förut. Allt detta bekymrade mig föga. Men två ynglingar kommo gående och störde mig. "Vad är ni för personage?" sade den ene. "Min vän", sade jag till, "vad är personage för något?" Han hänskrattade åt mig: "Min vän", sade jag lika till och nöp fast i hans rockuppslag, "min vän, var Jupiter en personage?" Då såg han på mig, så ville han slänga till mig en 50 skilling banco. Men jag hindrade honom till: "Min vän", sade jag, "person betyder någon, se till att ni blir någon, så dömmar ni inte hunden efter håren". Då gav han mig sin adress, det var Svartbäcksgatan 12. Men jag gick aldrig dit, han intresserade mig inte."

Han sjönk samman en smula där han satt.

"Jag är en tvivlare, fru Sara Alelia, en tvivlare och cyniker, en stor cyniker. Jag skulle aldrig blivit präst, men armodet var min gynnare och dess pung är utan skinn. Jag är i prästerståndet som Israel i det egyptiska tvånget, ifrån första stund har min harpa hängt på pilträdet och min själ har sjungit sorgesånger dem ingen hört. Latinet, fru Sara Alelia, latinet, och grekiskan, det hade varit för mig, det var sötma för mina läppar och musik för mitt öra. Men jag hade stipendium Regicum Lapponicum, fru Sara Alelia, 20 Rdr. banco om året. Jag måste bli präst och sen skulle vinterlandet ha min själ. Och här har den gått i trasor. Men ibland hör jag sånger, sånger från Rom och Hellas — då svär jag, då förbannar jag, så var det på husförhöret uppe i Renbergsvattnet då jag steg upp och skrek: Hut ut med er allesammans, och gjorde rent hus från alla lappdjävlar." Han skrattade och hans ögon brunno. "Så var det på gravölet i Ny-skatan, då låg i ett ögonblick hela arkipelagen sollyst för min blick och Homeros viskade i mitt öra, då drack jag brännvin och skällde Jon Andersson för ljuv, att han stulit mina vantar."

Han sjönk djupare samman, armarna vilade slappa i knäet, an-

MASKSPEL.

Dikt av BO BERGMAN.

*I trädet hängde månen matt
som en kinesisk lykta
och sken på kyss och spel och spratt
och skaror av förryckta.
Här dansade till tamburin
en liten brokig Colombine
med kinden hektisk av karmin
inunder månens lykta.*

*Och här gick suckarnas Pierrot
och drev omkring i svärmen
och kände tankspritt då och då
på dolken gömd i ärmen.
Nu gav han Arlekin ett stick
och tog hans sköna dam och gick,
och på ett enda ögonblick
försvann den vilda svärmen.*

*Men Arlekin låg blek i blod
med genomborrat hjärta.
— Var är min skallra, min klenod,
min tröst i tröstlös smärta,
min spira och min trolldomsstav?
Jag trollar mig från glömskans grav.
Jag är poet. Jag dör ej av
ett genomstunget hjärta.*

*Det blir så vacker versmusik,
när röda droppar falla.
Vi ha väl alla vår publik
och måste gyckla alla.
Så lustigt dansar livet ut
som en balett med krans och klut,
och så en dag är dansen slut
och våra masker falla.*

siktet syntes härjat och blicken var trött.

"Och nu äro ålderns dagar inne, den tid —" han gjorde en paus, hans röst blev en föreläsares — "den tid då väktarna i huset darra och de starka männen kröka sig, då malerskorna sitta fåfanga så få som de blivit och skåderskorna hava det mörkt i sina fönster,

"då dörrarna åt gatan stängas till medan ljudet från kvarnen försvagas, då man står upp, när fågeln börjar kvittra och alla sångens lärnor sänka rösten,

"då man fruktar för var backe och förskräckelse bor på vägar, då mandelträdet blommar och gräshoppan släpar sig fram, och kaprisbusken bliver utan kraft, nu, då människan skall fara till sin eviga boning och gråtarna redan gå och vänta på gatan.

"Ja, förrän silkesnöret ryckes bort, och den gyllene skålen slås sönder och förrän ämbaret vid källan krossas och hjulet slås sönder och faller i brunnen.

"Och stoffet vänder åter till jorden varifrån det har kommit och anden vänder åter till Gud, som har givit den.

"Fåfångligheters fåfånglighet! säger Predikaren, allt är fåfånglighet."

Sara Alelia hade satt sig upp, de sitta bredvid varandra på sängkanten, elden i spiseln hade brunnit ned, de sista lågorna flammade över glöden. Norenus hade sjunkit samman.

"Fåfångligheters fåfånglighet — allt är fåfånglighet", mumlade han.

Så var det som om han vaknat upp.

"Han torde börja ha det hett i badstun", mumlade han, varpå han reste sig och gick mot dörren och ut. Sara Alelia satt kvar några ögonblick, stirrande mot glöden i spiseln. Så reste hon sig och följde efter.

På gården såg hon Norenus komma med en liten lappojke som han ledde, vid örat, och som han okvädade med smädliga lappska uttryck. Men då han mötte Sara Alelia släppte han pojken och denne kilade bort i sin lilla svarta skjorta med skinnkollan under armen.

Norenus följde Sara Alelia till bron över bäcken. Det hade klarnat, stjärnorna stodo stora och stilla. Norenus talade stjärnkunskap för Sara Alelia, hans röst var som en god mans, som undervisar ett barn. Men vid bron mötte de en drucken lapp, det var lappmannen Clemens Andersson. Han gnällde på den druckne lappens vanliga sätt. Men då han kände igen Norenus, drog han upp en stor brännvinsflaska. Men Norenus gjorde en stor, avvärande gest och fortsatte bredvid Sara Alelia.

(Forts.)

Möbeltyger = Bomullstyger = Gardiner **TAPETKOMPANIET**
Säljer bästa TAPETER över hela riket. Största sortering av modernaste in- och utländska kvalitéer till lägsta priser. Begär omgående prover från oss. Till landsorten mot postförskott eller efterkrav. Posta inköpskälla för målare och större förbrukare.
Hemvävda, starka och vackra. • **Konstfliten, Göteborg.** **Katarinavägen 7, STOCKHOLM**
R. T. 9905. Telegr.-adr.: Tapetkompaniet.

Ossian Elgström och hans resa bland lapparna.

ANDE FINNS DET JU alltid i ett riktigt konstnärshem; i Ossian Elgströms, en villa i Utfran ett stycke söder om Stockholm, bor det dessutom — andar — — Uttrycket kan tyckas besynnerligt, men det faller en på läppen, när man på hemmets väggar sett de tavlor, i vilka konstnären fångat eskimåers och lappars sällsamma fantasivärld. Där leva demoner, som bo i människornas värld, och människosjälur, som sjunkit ner i demonernas; och en lappsk amuletsamling visar dessutom de mänskliga föremål, som ha giltighet även i den mystiska skuggvärld, vari de primitiva folken känna en del av sitt liv förflyta. För all del, icke lapparna mer än mycket annat gott folk i Sveriges mera undanskymda frakter — det betonar hr Elgström uttryckligen, när vi bese hans samlingar —; för lappen spela icke trolldom och vidskepelse så värst mycket större roll än för t. ex. den skåning, som ännu icke för stadskulturens tidningar och biografier hunnit glömma den uråldriga, mystiska bekantskapen med "bäckhästen" och "varulven".

Det är emellertid icke i främsta rummet för att studera dylika ting, som Ossian Elgström i närmare två år vistats uppe bland Karesuandolapparna. Vad han medför som det egentliga resultatet av den med stats-

1. Ossian Elgström med sin sissfödde son. 2. Hemmet vid Utfran. 3. Ar-

anslag företagna forskningsresa, från vilken han helt nyligen återkommit, är ett bildarkiv, vilket skall för framtiden bevara minnet av den

Karesuandolapparnas materiella kultur, vilken är dömd att försvinna i och med det att dessa lappar förskingras — förskingras av den mest materiella orsak, som kan tänkas, i det att renbetena ej räcka till som de skulle. Genom dessa par tusen noggranna uppmätningar och ritningar skall man alltså få se, hur lapparna bott, färdats, varit klädda — hur de levat, med ett ord.

För Iduns läsare är det redan bekant, på vilket tragiskt sätt hr Elgströms vistelse där uppe slutade. Hans hustru Anna, som under dessa två år varit hans trogna hjälp och kamrat, dog, i det

hon gav livet åt en son. Nu vilar hon där uppe — hr Elgström visar oss fotografier av kyrkogården på de stora vidderna och av begravningsfärden över sjön, vars ström så fört henne bortom all jordisk fröjd och smärta. Men gossen, den nu månadsgamle lille Jörgen, fördes nedbäddad i en lappvagg i renmossa och mjuka fällar, de 24 milen i bil från Karesuando till Gellivare, varifrån det bar vidare med tåget ända ner till Stockholm. I en lappvagg, "kätkem", ligger han ännu — han skall vänja sig från början vid det lappska, säger hans

betsrummet. 4. Några hemförda lappiska etnografika.

Husmödrar klaga ofta över att tvätten blir skör och full av hål. En garanti häremot är

CHROMOL SÅPAN

Tuppens Zephyr

och Ni köper ingen annan.

pappa — och en gammal lappgumma, Hurrinella, har varit hans gudmor — och hon har gjort sitt bästa för att ge honom goda följesvenner med på vägen, spottat honom på pannan och läst dunkla besvärjelseformer till "makterna", och för säkerhets skull ovanpå allsammans bett Gud välsigna honom, för det fall att inte det där andra skulle hjälpa — — — Också Ossian Elgströms andre lille gosse, Mårten, bör för resten stå väl med de enklare "makterna", ty med honom sände en gammal eskimå en harpundand ut i livet — ett säkert medel mot allt ont.

Och när barnen bli litet äldre, böra de också vara säkert garderade, tack vare sin pappas amulettssamling: där finnas sen-band, som skydda mot benbrott och sällan saknas på den lille lapp-pojken eller -jantnan, där finnas medel mot blodförgiftning o. s. v.

— Det blir inte så länge, jag stannar här nere, säger hr Elgström. I januari skall jag börja mina undersökningar hos Juckasjärvilapparna, som bo ett tjog mil söder om sina Karesuandofränder, och de studierna lära väl komma att taga ett års tid. Med mina fyra barn skall jag då bo i egen stuga i Karesuando, där mitt emot — och han pekar åter på bilden av den ensliga lilla kyrkogården bakom sjön. — Så bli vi fyra "vita", som jag kallar dem, familjer där uppe: prästen Westesons (bägge från Skåne), folkskollärare Lidström, lapparnas bästa kännare och vår nordligaste Vasariddare, länsmannen Vaara Berg, och så alltså jag själv, "maleri", målaren, som jag heter hos lapparna, eller, när de bli förargade för att jag är för närgången i mina undersökningar, "maleri-perkelä", målare-j— nå.

Man trivs bra där uppe, fortsätter hr Elgström, och lapparna tycker man om: de äro snälla, nyktra, sedliga. Kvinnan har mycket att säga, och troheten i äktenskapet är obrottslig. Det föds så gott som aldrig några barn utom äktenskapet, och fastän det är föräldrarna, som av ekonomiska skäl bruka bestämma barnens giftermål, inträffa nästan aldrig skilsmässor — jag hörde talas om en enda, men det var den första på tjugo år.

— Och nu stannar ni kanske där uppe?

— Kanhända. Men kanhända köper jag mig i stället till slut den där gården nere i Strövelstorp i Skåne, där mina fäder bott och inom vars väggar jag själv såg dagens ljus — mina föräldrar voro en sjökapten och hans hustru, som kort förut lidit skeppsbrott, och så insöp jag kanske redan med modersmjölken äventyrs- och vandrarelusten.

E. TH.

Fru Elgström med ett av barnen utanför kåtan.

En varm vän till Sverige.

Brev från Paris.

BLAND ALLA MINA BEKANTA HÄRNERE — i världsstaden skaffar man sig till sist icke så få — finns det ingen, som jag sätter högre än Monsieur Gaston Bonet-Maury, och detta av många skäl. För det första är det en av de lärdaste män jag råkat. För det andra har han sett och rest mer än de flesta. Och sist men icke minst älskar han mitt fosterland så högt att ingen vrå av jorden är honom kärare näst Frankrike.

Den dag jag hörde honom säga de orden — det var i maj 1917 — kände jag honom mindre än jag nu gör, men det finns yttranden, som slå rot inom en och leva i ens minne likt blommor. Jag var frestad att falla denne gamle mans hand och kanske

gjorde jag det också. I varje fall förskriver min djupa vänskap sig från det ögonblicket, fast jag lärt känna honom långt förut.

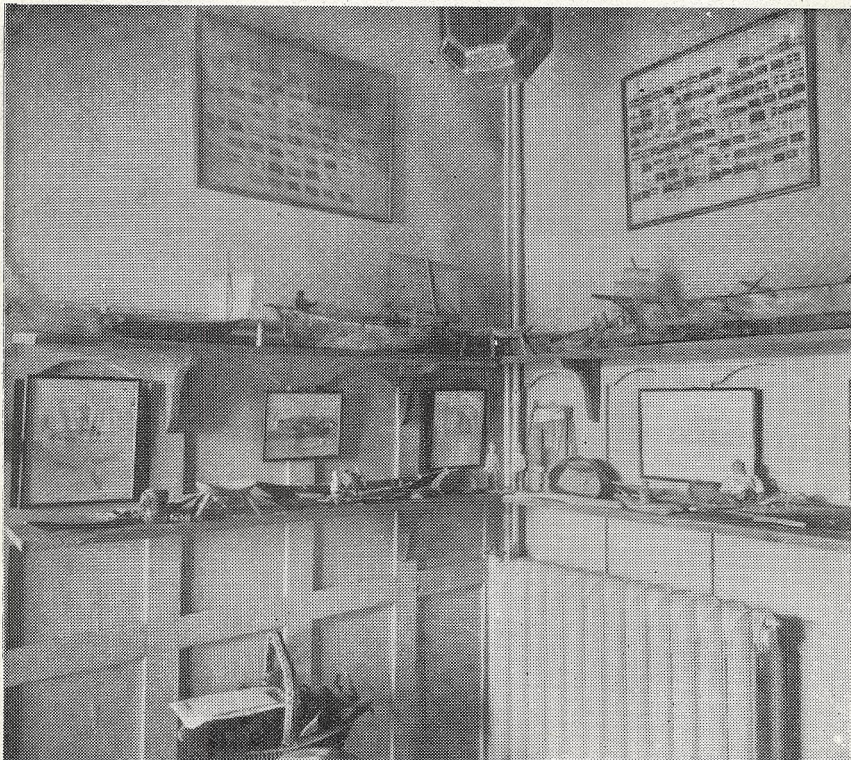
Monsieur Bonet-Maury är medlem av franska Institutet, doctor es lettres och teologie doktor vid Paris' universitet, och på egna och flera ryktbara landsmäns vägnar är jag mycket stolt över min store vän.

Denne älskvärde gamle lärde, vilken siffer inne med ett mått av kunskaper, som förvånar genom sin mångfald och sin omfattning, föddes i Paris år 1842. Hans far var generallöjtnant Bonet, och det namn han lagt till sitt eget stammar från hans hustru, en brorsdotter till den kände medlemmen av Institutet, Alfred Maury. Som barn hade han icke kärare kamrater än den lille svenske gossen Georg von Rosen och dennes fagra syster Marika, vilken var något år äldre och anförde de bägge pojkarnas lekar i Tuileritradgården.

Detta kamratskap förbyttes senare i ett vänförhållande, som skulle räcka livet ut, och Monsieur Bonet-Maury talar ännu med rörelse om den sällsynt sköna och begåvade Marika Dickson och hennes berömda bror. Kanske förskriver sig hans förkärlek för allt svenskt ifrån barndomen. Över en mansålder har förlutit sedan dess, men vem är mera trofast i vänskap än fransmannen och vem finner vackrare ord för de oförgätligt ljusa minnena från ungdomsåren?

I sin mannaålders dagar kom den gamle lärde naturligtvis i förbindelse med framstående svenskar, vilka kände sig dragna till hans vittomfattande kunskaper, såsom den nuvarande ärkebiskopen för att blott nämna ett exempel bland många. Dock undrar jag, om de första intrycken icke blivit avgörande för hela riktningen av den ryktbare parisarens sympatier. I varje fall är det något av ungdomens värme i hans ord och känsla, när han talar om Sverige.

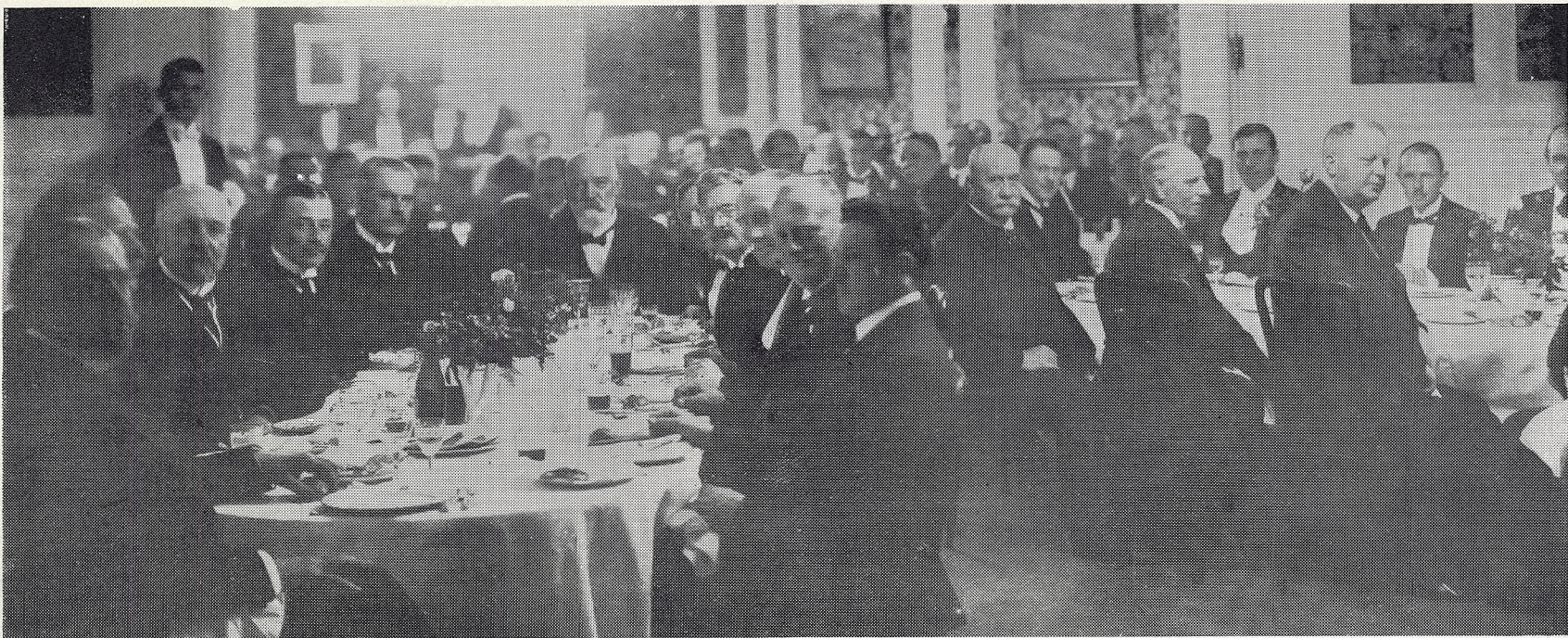
Flera gånger har denne älskvärde medlem av Institutet besökt vårt land, särskilt år 1893 då den religionsvetenskapliga kongressen ägde rum i Stockholm. Vid åtskilliga andra tillfällen har han gästat både Göteborg och huvudstaden, och den minnesgode kung Oscar tog alltid emot honom som man far emot en vän. Han finner ord fulla av poesi för det hemlighetsfullt drömande i den svenska naturen och den första rangens glans man kan träffa hos svenska ingenier.

Etnografika från Grönland.

Matsalen. O. Ellqvist foto.

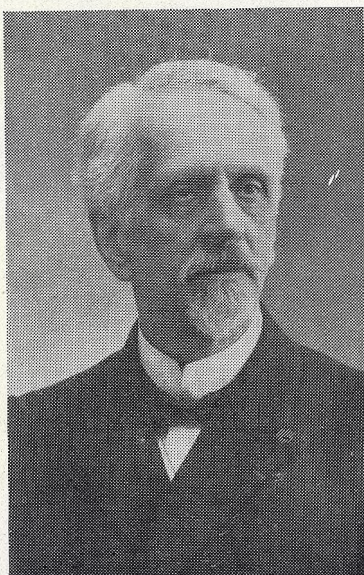
Det skandinaviska redaktörmötet i Stockholm. Banketten å Grand Hotel Royal. — O. Ellqvist foto.

Synnerligt högt sätter han vårt lands kvinnor. I mycket lästa tidskrifter har han uttalat den övertygelsen att svenskorna och Förenta Staternas döttrar stå främst bland alla sina systrar, då det gäller att hävda andliga värden. Och kanhända har han rätt. Äga vi icke en Selma Lagerlöf, som han läst med djup beundran och nämner, då det blir tal om de största bland de stora?

Själv har Monsieur Bonet-Maury givit ut många böcker — som oftast över religiösa ämnen. De mest kända bland dem äro Bunsen, en den moderna tidens profet, Arnault de Brescier, Akbar, ett kapitel ur Indiens historia, Förelöpare till Reformationen och samvetsfriheten från XII:te till XV:de seklet, Frankrike, kristendom och civilisation och Religionernas moraliska enhet.

I sin egenskap av präst vid Reformerta kyrkan har han verkat både i Holland och Frankrike. Vid sidan därav är han professor i historia vid teologiska fakulteten av Paris' universitet. Trots allt detta, förefaller han aldrig jäktad. Men det mest vinnande hos denne protestantiske lärde är att han älskar helgonen.

Om tisdagarna, då jag är hemma för mina

Monsieur Gaston Bonet-Maury.

vänner, brukade han komma litet tidigare än de andra i fjor vintras — alltid med en bukkett doftande violer i handen. Och då lä-

ste jag mina dikter till Sankta Teresa, som den gamle lärde ville höra på svenska. Han både förstår och skriver vårt språk och har ett förvånande sinne för dess harmoni. I hans öra låter det som italienska. Det var förljusande stunder. Och min store vän, som delar min beundran för Spaniens största kvinnliga snille, skrev till Madrid för att — efter mycket besvär — äntligen få det underbara porträtt av helgonet, som nu hänger i mitt arbetsrum.

Ett samtal med Monsieur Bonet-Maury skänker utbyten av stor rikedom. För det första hör man alltid något att minnas och tänka över, och för det andra är ingenting jämförligt med den andliga förfiningen hos en god människa. Godhet lever i hans ord, lyser i hans blick, bor i själva hans lärdom. Och när vi nu gå och hälsa på honom — han är sjuk — talar han om åländska frågan på ett sätt, som svenskarna skulle vara tack samma för, tror jag, om de vore närvarande.

Det är känslan av allt det värderika mitt fosterland äger i denne gamle mans sympatier, som kommit mig att skriva ned dessa ord.

JANE GERANDT-CLAINE.

Det von Platenska släktmötet i Malmö den 20 sept., till vilket ett fyrtiotal medlemmar av familjen från skilda trakter av Sverige hade samlats. Otto Ohm foto.

Ömma samveten. Av Gustaf Ullman.

"ÄR DU I STA'N?" SADE GYMNASIS- ten Per Somling, domprostens yngste med en lätt biton av ironi, när han just på väg ut efter frukoststrast öppnade för David Melker, fosterbrodern.

"Ja, med förlov" — svarade pastorn helt godmodigt: "Är morbror att träffa?"

"Kanske. Jag skall anmäla dig." Och den försigkomne unge herrn dansade på få in genom våningen, medan gästen hängde av sig ytterkläderna i tamburen. Det kändes nu för tiden så underligt, var gång han besökte domprosthuset — och det hände allt mera sällan. Han hade ju varit som barn här hos fränderna, fosterson visserligen, men ändå ansetts hemma här. Och domprosten Mattias Somling, hans mors kusin, hade ju varit David Melkers förmyndare och faderlige vän, alltsedan hans egen far, kyrkoherde i ett litet skogspastorat, tidigt gått hädan. Pastorn hyste alltjämt en trofast och tacksam natur som han var, varma, ja, veka känslor för denna familj, — den där kärke men något obesvärade spolingen Per hade han ju både gungat på knä och läst läxor med! Men som åren gått och David blivit man, tillsvidare med en fattig pastorsadjunkts blygsamma villkor och verksamhet, hade han kommit förunderligt långt bort från fosterhemmet, — trots att hans adjunktur var förlagd i en grannsocken till stiftsstad. —

Den föräldralöse pilten hade varit hållen som son bland de egna sönerna här — adjunkten var mest en främling, eller åtminstone en främmande, — som måste anmälas, innan han släpptes in. — Nå, David visste ju med sig, och hade aldrig försökt dölja, att hans livsuppfattning och syn på "kallet" snart nog under inflytande av livet självt vänts allt mera avgjort ifrån den anda, som härskade i domprostens hus. Det var redan åtskilliga år sedan han för alltid avstått från att söka råd i prästerliga frågor hos fosterfadern. Nu var det också en rent personlig angelägenhet, som drivit honom hit. —

"Stig in, du! Farsgubben har bråttom, men du är ju alltid välkommen, om det är något riksviktigt" — förkunnade unge herr Per, nickade kamratligt uppmuntrande åt den tio år äldre släktingen och gled på gungande steg ut i det fria. — Så vandrade pastor Melker ensam genom de gammaldags stora, litet stela rummen, där dörrar och kakelugnar lyste så iskallt vita och mörknade familjeporträtt stirrade så kritiskt höglidliga i den halvdager, som silades in av nerfällda gardiner. —

Domprosten satt vid sitt skrivbord och med den kraftiga, något tunga gestalten halvt om mot den inträdande, så att den gamla snurrstolen jämrade under honom.

"God dag, min gosse! Är du i staden?" kom det med den djupa, milda klangen, men med en liten biton av ogillande undran. Det föreföll, som om domprostfamiljen svårigen kunde tänka sig någon giltig anledning för pastorsadjunkten att tillåta sig några icke officiella stadsbesök. —

Men rätt hastigt tillade den gamle vänligt:

"Nå, det är nu verkligen rätt längesen vi sågo dig här hos oss! — Hur står det till, käre David?"

Och den gamle prelaten räckte båda de vita, fylliga, kortfingrade händerna mot pastorn. En stund betraktade han genom brillorna helt noga den unges magra, men friskt öppna ansikte, i vars stora, mörkbruna ögon en egendomlig glimt av blid skälmskhet flyktigt spelade fram. Med en

lyst åtbörd bjöd han så sin gäst att sitta ner bredvid sig:

"Är det något, du särskilt ville mig?"

"Ja, som morbror nog förstår!" sade pastorn lugnt: "Jag kommer i ett ärende av sådan art, att jag har ett rent personligt behov att tala med — min fosterfar. Det gäller min framtid — ja, helt privat. Morbror vet, jag är ju giftasvuxen!"

Domprosten vände sig helt om mot pastorn.

"Nätt och jämt", svarade han mildt tillrättavisande. Han trodde sig veta, att den unge ämbetsbrodern hade ett rätt eldfängt hjärta, och var från början benägen att duscha över en eventuell eldsvådeunge.

"Nåja, — man mognar så olika", menade pastorn och ögonen logo, fast de vackra dragen eljest uttryckte enkelt allvar: "Men för att inte mer än nödigt ta morbrors dyrbara tid i anspråk, så låt mig gå rakt på sak, — det vill nu säga, på det personliga. Jag har haft lyckan vinna en ung flickas hjärta och tro, och hoppas vara henne värdig."

"Och värdig det heliga äkta ståndet?"

"Ja, varför inte också det? — Min utvalda heter, som morbror kanske gissat, Louise Kirsch. Från min egen socken —"

Domprosten hajade till en smula:

"Jo, jag tackar, jag. Rikt folk, förnämt folk, — alltså dotter till —"

"Ja, till patron Kirsch på Venngårda, min kyrkoherdes patronus."

"Hm. Hm", — den gamle strök sina vita korta fingrar mot bordskanten; det såg nästan ut som spelte han några preludier på er kammarorgel: — "Du flyger högt — — har du vingar också, som duga?"

"Det är det vi nu få se."

"Vad säger patron Kirsch om — detta?"

"Jag väntade just den frågan av morbror. Jo, han säger — vilket jag också väntat och förberett mig på — att han ger sitt bifall först när jag fått eget pastorat eller överhuvud en ställning, som passar hans dotter."

"Ack, pastorat!" utbrast den gamle, det lät nästan en smula spefullt: — "Det kan ju dröja många, många år, — ja, om Herren vill — kanske du aldrig förunnas att kallas till församlingsherde. Nå, jag vill ingalunda nedslå ditt mod, — du har gåvor — goda gåvor — men —"

"Mitt mod låter sig inte slås ned numera", anmärkte pastorn mycket stillsamt. Likväl rynkades omedelbart den gamles buskiga silvergrå ögonbryn och den höga pannan rodnade lifet. Pastorn märkte det nog och förstod de varnande tecknen; han kände ju deras betydelse så väl från tidiga barnåren. Han trodde sig även veta medel att besvärja deras innebörd; förtroendefullt, nästan barnsligt bedjande, lade han sin ena

Ett lotteri med valfria vinster

är Dövstumlotteriet, vars lotter nu hava utkommit. Bland huvudvinsterna märkas tre fastigheter, vilka av vinnarna få utväljas var som helst inom landet till ett värde av resp. 15,000, 12,000 och 10,000 kronor. Fjärde och femte vinsterna bestå av två nyuppförda vackra sommarvillor till ett värde av 8,000 och 5,000 kronor belägna vid sjö en halv timmes resa från huvudstaden. 6:te vinsten utgöres av heminredning: möbler, mattor m. m. med ett värde av 4,000 kronor, 7:de av motorbåt, värde 2,000 kronor. Dessutom finnas vinster å 1,000, 500, 300 kr. o. s. v.

Lottariets avkastning är avsedd till Dövstumföreningens i Göteborg byggnadsfond, sommarhem och verksamhet. Alla dövstumma och deras vänner böra rekvidrera lottsedlar, vilka erhållas till ett pris av kr. 2: 10 — inberäknat stämpel. Om minst 10 st. lotter beställas, kunna dessa erhållas till 25 öres rabatt pr st. Lotteriets adress är Dövstumlotteriet, Smålandsgatan 31 B, Stockholm. Lottsedlar finnas även hos cigarr- & pappershandlare.

hand på domprostens knä och såg honom öppet in i ögonen:

"Kära morbror! Gör mig den hjälpen och övertala patron Kirsch att ta' tillbaka sitt villkor. Han är en rik och mäktig man. Och såväl Louise som jag ha små anspråk på livet."

"Ja, det gören i rätt ut!", sade domprosten, varpå han länge och eftertryckligt skakade sitt stora, präktiga prelatshuvud:

"Nej, min käre gosse", utlät han sig, och det var som om han talat ur någon mycket åldrig helig och vis bok: — "Ingalunda varken vill eller kan jag söka förmå en fader att avstå från omsorgen om sitt barns bästa. Även om jag skulle kunna, — vilket är oviss — så har jag alldeles icke samvete därtill. Också borde ditt samvete — synnerligen som präst — absolut förbjuda dig att vilja förleda en ung flicka att mot hennes faders önskan förena sin framtid med din, binda sitt unga, förhoppningsrika liv vid ditt."

"Mitt samvete som präst", upprepade David Melker, "säger mig härvidlag ingenting, som strider mot min mänskliga vilja och mitt hjärtas val."

De sista orden hade uttalats med en betoning, som kom den gamle att lystra, liksom anande något ännu mera oroande, olycksdiger betydelsefullt bakom denna ungdomliga kärleksbekännelse. Och i domprostens dogmdisciplinerade själ vaknade ett livsgammalt minne, från hans egen ungdoms vår, — ett bittert, hälsosamt bittert, enligt hans ödmjuka förvisning. — Domprosten rätade upp sin tunga figur och lade sin knutna hand på Davids och sade, allvarslungt, nästan strängt:

"Ditt hjärtas val betyder intet, mindre än intet, — om det icke är Guds val. Och tro mig, mången ung man har måst avstå från sin käraste ungdomsdröm — till sitt eget bästa."

"Vad menar morbror nu?"

Domprosten strök sin panna och teg en stund.

"Jag menar, att i en nästan alldeles liknande angelägenhet kom en gång jag till en faderlig vän, en vördnadsvärd Herrens tjänare och bad om ett råd. Jag följde det även — och gick försakelsens väg. Jag har icke ångrat det. Och därför ger jag dig nu samma råd: Avstå, böj dig, försakal!"

Nu var det den unge pastorn, som med eftertryck skakade sitt huvud, och svarade: "Jag tackar för rådet, men följer det icke. Morbror vill således inte hjälpa mig?"

"Som jag sagt dig, — mitt samvete förbjuder mig det."

"Nåväl." — Pastorn reste sig upp. —

"Så får jag väl hjälpa mig själv. Nu är det så, att jag av en äldre studiekamrat och vän, direktör för ett stort privatseminarium, erbjudits en lärarebefattning. Den skulle ge mig en årsinkomst överstigande mången kyrkoherdes, och tillåter mig att gifva mig när som helst. Ogärna lämnar jag församlingsvärd, — men — min och Louises lycka går nu före allt. Och, pastorsadjunkter finns det flera."

Domprosten nästan skuttade upp från snurrstolen. Hela hans ståliga ansikte flammade av bestörtning, av indignation:

"Men David! David!" ropade han. "Hur kan du då stå till svars för ditt samvete?" Pastor Melkers mörkbruna ögon glimnade till en sekund, nästan muntert, och han svarade, dock i en blött lugnande ton:

"Ack, morbror Somling, alltid ha vi så ömma samveten — för andras räkning!"

Och han räckte bugande sin hand till farväl.

Ett upplöst konstnärshem.

Från d:r och fru Frumeries villa vid Edsviken.

NÄR ETT AV GAMMAL KULTUR PRAGLAT hem upplöses, känns det som en förlust också för andra än dem det närmast berör. Med vemod hör man, att nu ännu en sådan liten svensk kulturhärd, skapad av en förfinad smak, utplånats, i det att villa "Borgen" utanför Stockholm, som tillhört fru Agnes Kjellberg-Frumerie och hennes make doktor Frumerie, övergått till annan ägare och alla inventarier sålts på auktion.

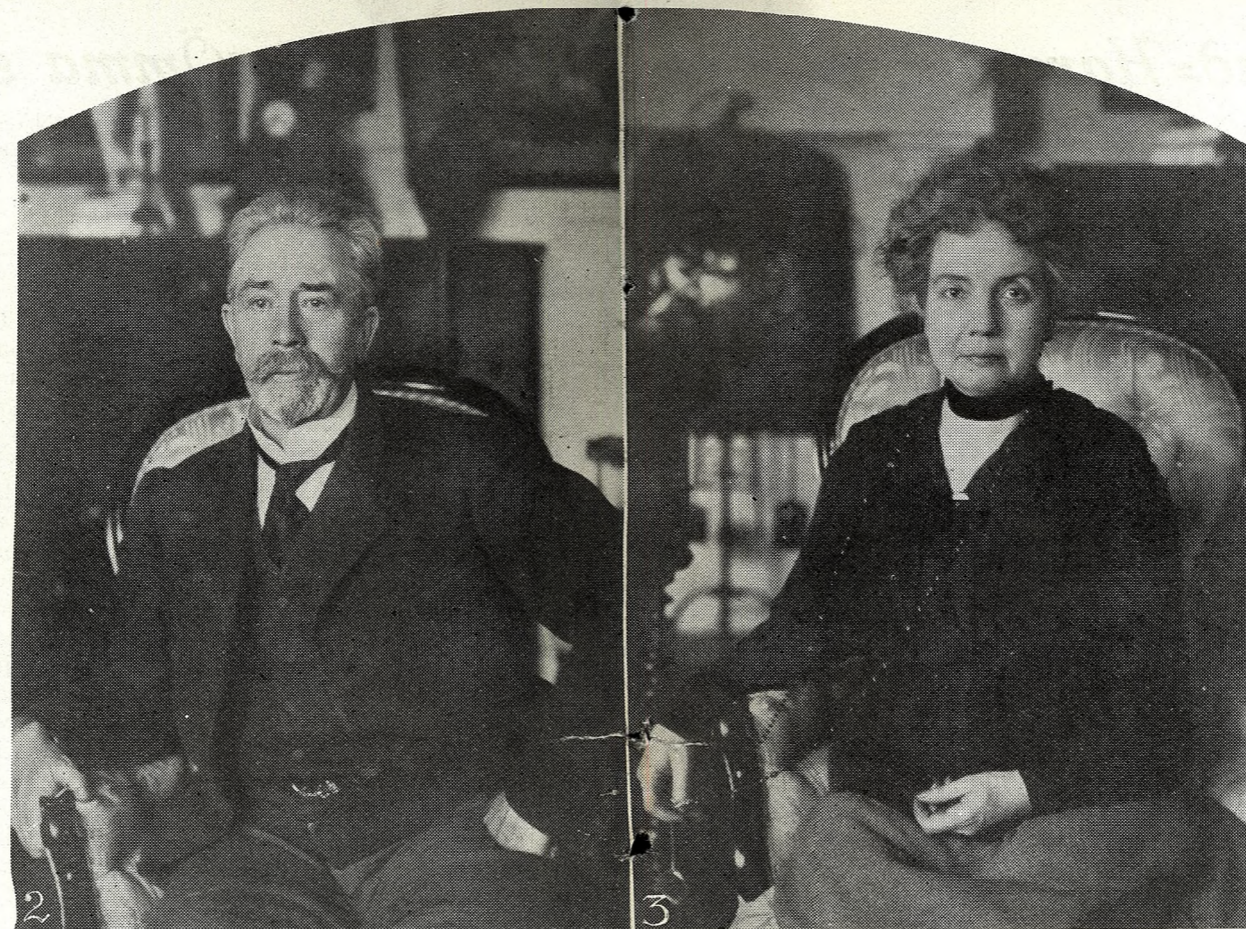
Redan villans yttre är vackert och säregt: den är byggd i fornnordisk stil med lång svalgång, och arkitekt har varit fru Frumerie själv. Men även på "Borgens" inredning hade hennes stilkänsla och konstillfärdighet satt sin prägel. Sålunda var hon själv mästare för den skulpterade ekmöbel, som prydde den stora hallen, på en gång matsal och vardagsrum.

I det vackra hemmet möttes f. ö. gammal ädel tradition med konstnärslinnetts ingivelser: där fanns möbler från renässans och empire och ett stycke av det svenska hemmet från 1800-talets början, och där fanns alster av fru Frumeries egen av realism och humor präglade konst. I hennes stora ateljé fyllde hennes skulpturer väggar och golv: där fanns förträffliga porträttbyster av bland andra Strindberg och Fredrika Bremer, och många andra verk, skapade med på en gång frodig fantasi och säker stilkänsla.

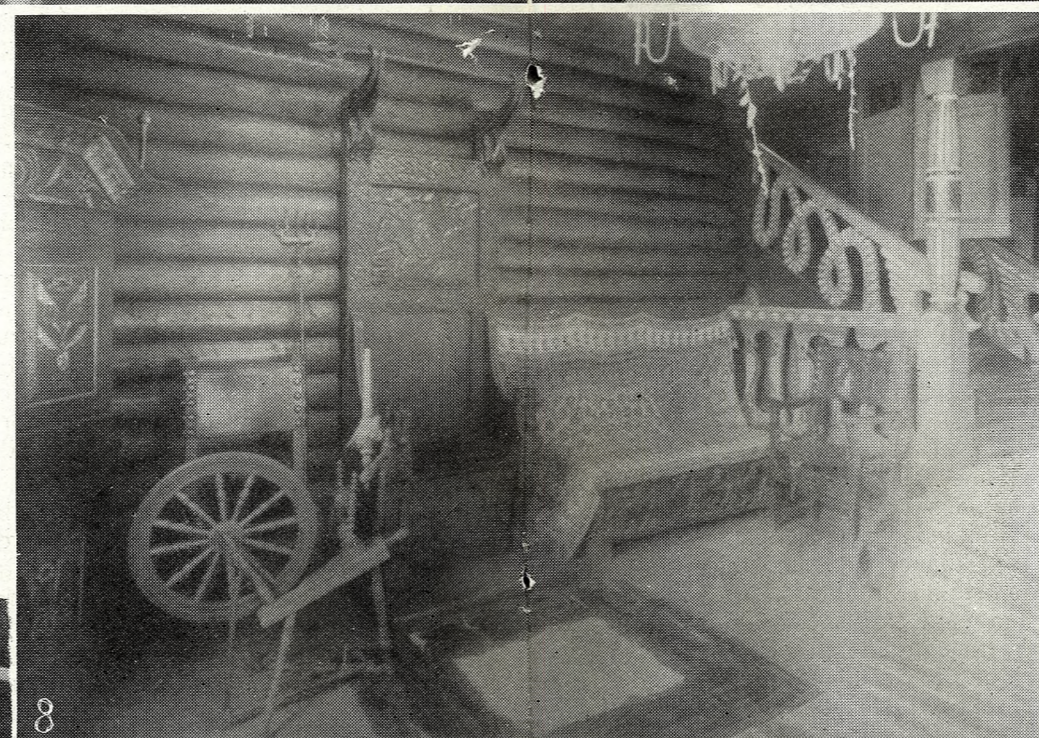
Instrött i allt detta fann man stlulligen dyrbara och sällsynta ting, som makarna under årens lopp insamlat ulifrån, såsom vapen, tenn- och koppar-kärl, dyrbara vävnader samt konstverk och antikföremål av alla tänkbara slag.

I själva den frakt, där villan är belägen, Edsvikens, har för övrigt svensk kulturhistoria av gammalt djupa rötter. I denna på en gång vilda och fagra natur var det nämligen, som Almqvist och Blanche läto händelserna i en del av sina berättelser utspelas. Här finnas också personliga minnen av Blanche, och Ulriksdal har man på andra sidan viken.

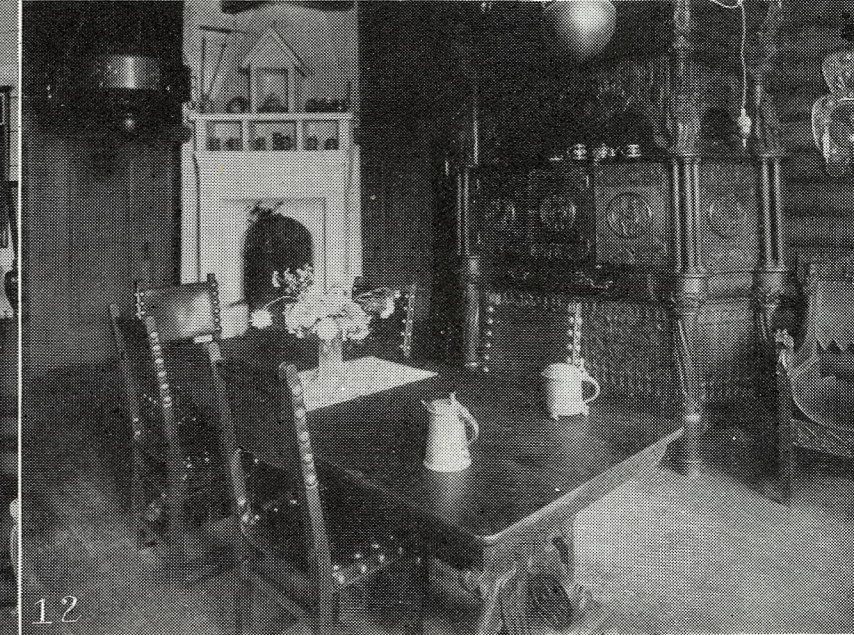
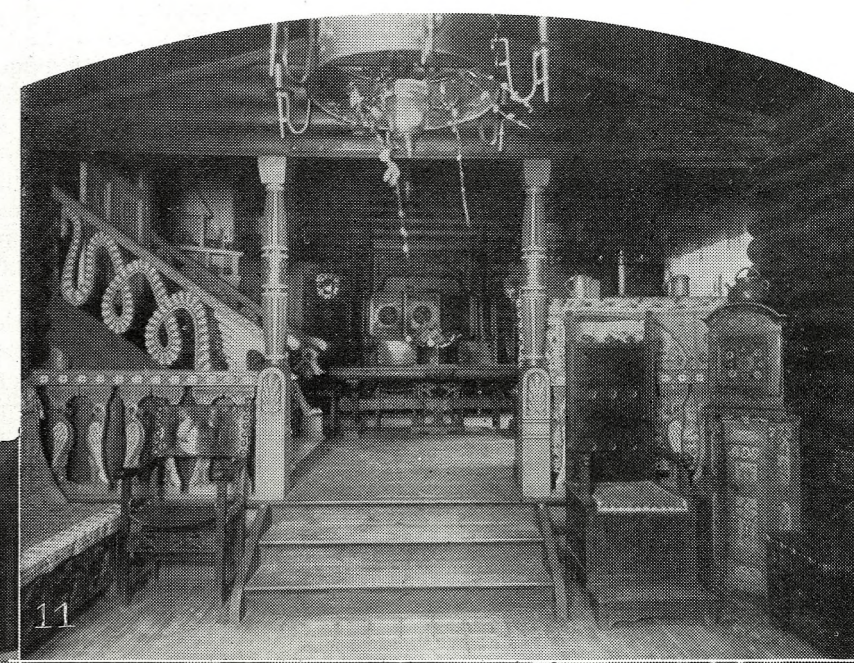
Skälet till att hemmet nu upplöses är att doktor och fru Frumerie, som sedan ett kvartssekel bott i Paris, men om somrarna brukat ta sin tillflykt till Borgen, tröttnat på det besvär och de utgifter, som den ständiga omvårdnaden om ett större delen av året obebott hem kräver. Den forna konstnärsbostaden har nu övergått i Svenska missionsförbundets ägo och skall omdanas till ett semester- och vilohem för Stockholms ungdomsföreningar inom förbundet. Och inventarierna ha som sagt skingrats; de sista dagarna före auktionen vallfärdade en mängd intresserade ut till villan för att bese samlingarna.

1. August Strindberg. Skulptur av Agnes Kjellberg-Frumerie. 2. Doktor Frumerie. 3. Agnes Kjellberg-Frumerie. 4. Fredrika Bremer, Skulptur av Agnes Kjellberg-Frumerie. 5. Exteriör av villan. 6.

7. Ett hörn av salongen. 8. Ingången till villan. 9. På trappan makarna Frumerie. 10. Ett hörn av hallen. 11. Ateljén. 12. En annan del av salongen. 13. Hallen. 14. Matsalen. — O. Ellqvist foto.

På lasarettet. Flv Hanna Söderlund-Hammar.

DET AR GAMLA MOR, SOM SUTTIT hela den långa vintern invid spismuren och frusit och jämrat sig och sett dagarna komma och gå i en grå jämn följd, utan uppehåll och vila. Ute i världen rasade kriget och hemma i landet stod också en strid. Den stod väl mest i var gård, i vart hem. Det var kamp om bröd och kamp om penningar och en fruktansvärd strid mellan gott och ont, och om vad som var gott och vad som var ont. Gamla mor hade haft god tid att lyssna till de många ropan och rösterna där hon satt i sin värk och plåga och det hade skakat och rist henne och sargat in i själen.

Men nu är det vår, uppståndelse i sol och grönska, och sorgmodiga tankar borde lyfta de tunga vingarna till flykt.

Då beger sig gamla mor en dag ut på en lång resa. Den resan hade hon länge haft i sikte, men hade ej kunnat komma till klarhet uti om hon borde företaga den eller ej. Men nu på vårsidan är det ett och annat som får sin belysning som hon icke tänkt på eller sett förut. Hon blir plötsligt varse, att man tröttnat på jämmern invid spismuren och att man icke vill se någon skugga därintill, nu när de ljusa dagarna voro komna.

Och så reser hon och ett långt avsked ligger där bakom, ty hon tror icke på att hon någonsin skall återvända. Mannen skjutsar henne till stationen och vid framkomsten till staden möter den gifta dottern.

— Det var väl att mor äntligen kom sig för med att resa, säger dottern. Nu ska I få se att allt blir bra. De operera här var dag och misslyckas aldrig.

— Aldrig någonsin, säger modern med litet darrande röst, händer det aldrig att det slår fel ut för någon?

— Nej det är sällan.

Modern blir med ens aldeles tyst. Dottern bjuder henne icke hem till sig, hon tycker det är bäst gå direkt till lasarettet, ty det är mottagningslid nu så det lämpar sig bra. Men det är lång väg de ha att gå och gamla mor börjar sakta stegen. I lasarettsparken stannar hon och ser sig omkring.

— Så obeskrivligt grönt här var med alla de sorters buskar och träd.

— Det är bäst vi skyndar oss, säger dottern brådskande och tar moderns arm under sin medan de stiga upp för den breda trappan, som leder till lasarettet.

— Är det en snäll man, han doktören? säger modern.

— Han kallas för professor och han är den likaste doktor som finns. I behöver inte oroa er för något.

Efter undersökningen faller domen, som gamla mor redan var viss om. Det blir operation om några dagar eller så och till dess får hon stanna kvar på lasarettet.

— Jag tittar upp innan, säger dottern och tar i hand och går. Hon är ivrig komma därifrån så fort som möjligt, ty hon är rädd för att modern vid närmare samspråk skall ångra sig och inte

vilja genomgå operationen, ty alltid har hon varit annorlunda till lynnet än som folk är mest.

Ett par dagar därefter sitter gamla mor ute på en balkong på lasarettet. Det är en solskensdag och på balkongen sitta och ligga de sjuka, flera stycken åt gången. Det är mycken bräcklighet och många krämpor och djupa sår, som här vänta sin läkedom av solen och inför detta hopade elände blir den gamla mer tyngd till sinnes än förut. Hon sitter med korslagda armar och ser från den ena till den andre och skakar sakta sitt grå huvud.

— Skall hon opereras? frågar någon.

— Jag vet inte, svarar hon, det kommer an på — jag vet inte.

— Se, säger den som först talat, det är icke alls farligt, de sover en, och man känner ingenting och när det är över vaknar man. Den talande är en liten ljushårig ömkligt mager kvinna, som ofta hostar. Hon sitter hopkrupen i ett av balkonghörnen med ena benet på en stol. Där foten suttit är i stället en mörk köttklump.

— Stackare, säger gamla mor suckande, hur ska hon nu kunna bli duglig till arbete?

Det bleka, fräkniga ansiktet färgas i hast blodrött.

— Det är nödtvunget, svarar kvinnan ivrigt, aldeles nödtvunget är det. Jag har många barn hemma, ett är bara årsgammalt. De få ge mig en konstgjord fot, annars får jag lära mig gå på kryckor — — — det kan ingen hjälpa hur det blir — bara jag får komma hem.

— Har hon då någon hjälp där hemma? Den lilla kvinnan vänder sitt ruvsiga huvud åt flera håll. Hjälpt? Ja, det har hon, det kan man säga, de äldre barnen hjälper de yngre. Och de har ju ingen gård — bara stat — bra stat förresten. Och sen börjar utsmyckningen av hemmet, av mannen och barnen, så att var och en förstår att kvinnan under sin sjukdomstid glömt hur en statarefamilj har det ställt.

Men gamla mor sitter tyst och begrundar. I sin närhet har hon en ung flicka, som ligger med ett blottat sår i solen. Hon är så blek i sitt ansikte som hade döden redan hunnit fram till huvudgården och blicken går längre än till tingen på jorden.

— Har det varit blindtarmsoperation? säger den gamla medlidsamt.

Ett svårtytt leende flyger över flickans ansikte och hon ser ner på såret, som sticker och värker.

— Nej, säger hon sedan, stilla, det har icke varit blindtarmen. Och hon ber den gamla att flytta skärmen en smula, så att hon kan se den ljusgröna linden och fåglarna, som gunga på grenarna. Tänk att våren nu gjort sitt inträde, att sommaren stod nära och folket nere i staden snart skulle begynna krita sina fönster och bege sig ut på landet! Men hon skulle icke få vara med — icke orka vara med. Den varma, gröna sommaren med sol och liv och alla starka färger — den var icke för sådana, som fått sjukdomens skugga över sig. — —

Solen går i moln och med ens är det som om alla ansikten bleknade till och ljuset fördunklas. Gamla mor sänker sitt grå huvud mot bröstet och vaggas sakta med överkroppen.

Se nu har hon sett det, som är värre än alla kroppens plågor tillsammans, tvärs igenom all sjukdom och skröplighet har hon sett, själens onda och själens tillflygelse av mångt och mycket. Och därför finns ingen bot. Ingen doktor, kallas han än för professor, kan råda bot därför, inget solsken och ingen medicin kan någonsin hjälpa detta onda. Och gamla mor uthärdar icke att tänka på allt detta lidande utan reser sig hastigt upp och går.

I korridoren möter hon sjuksystem.

— Om jag nu kunde återfå mina egna kläder, säger hon, för jag skall bege mig härifrån.

— Men mor ska ju opereras, säger sjuksystemen förvånad.

— Ahnej, blir jag opererad är ändå det onda kvar — det är till ingen nytta.

Systemen gör invändning igen.

— Är det onda borta så är det väl borta.

Men gamla mor sluter hårt samman sina läppar och nickar hemlighetsfullt. Det hon vet och känner är ej till att uttyda för andra eller lämna ifrån sig till en annan att förklara. Och när hon blivit iklädd sina egna kläder, beger hon sig därifrån. — — —

En vecka går. Då kommer gamla mor ånyo en dag vandrande uppför den breda lasarettstrappan och dottern är med. Den gamla går med lutande hållning och ögonen mot golvet. Hon känner sig som ett olydigt barn, som nu måste ha sitt straff. Den gångna veckan har varit svår med plågor och vända och dottern och mågen ha legat över henne natt och dag för att förmå henne återvända till lasarettet. Och så har det kommit brev från mannen och de andra barnen och allesamman ha de yrkat på operation och hon förstår att hon måste genomgå

den om icke för sin egen skull så för alla de andras.

Och nu ligger hon åter i sin säng vid fönstret och ser ut. Det är kväll och sjuksystem har sagt sitt godnatt men sömnen vill ännu icke komma.

Nästa dag blir operationen och de få himnar, som äro igen till dess, äro som en förberedelse till döden. Och gamla mor suckar och vändas.

— Oroa sig inte, säger den lilla ljushåriga kvinnan, som har sin säng näst intill.

Gruppen av deltagarna i konungens älgjakt i Grönbo kronopark. I mitten konungen och prins Wilhelm. — Alfr. Michelson foto.

Även hon ligger vaken och kan inte sova, ty hon känner som om den avtagna foten ännu sultte kvar och pinade och värkte. Nu sätter hon sig upp i bädden, ty hoslan kommer över henne och hon blir varse huru sveftdropparna klibba på den gamlas panna.

— Åh, käraste då, säger hon efter hoslanfallet, käraste då, att mor har det så svårt. Själv har hon varit full av mod och hopp när hon skulle opereras och förstår icke denna ångest. Och hon tänker och grubblar för att kunna ge den andra litet fröst.

— Mor, utbrister hon slutligen, glatt,

De danska studenterna på besök i Lund.

righeten för att pengarna skulle förökas i sparbanksboken.

När morgongryningen bryter fram, då har hon fått visshet om att det är omöjligt att ge sig hän emot döden med allt det, som hon har i följe, och döden, det visste hon, väntade henne på operationsbordet. — —

Nej, ännu var hennes tid icke kommen, ännu måste hon bida litet, innan hon vågade stiga fram för Vår Herre. Se, det måste bli annorlunda med deklareringen först och så — om möjligt — på något sätt få själen helbregdgjord från sitt onda. —

När underläkaren,

Två svenska värdar med två danska kamrater.

mor, I ska lämna saken i Guds hand så styr sedan Gud professorns hand.

— Ja, svarar den gamla tungt, men döden — det blir döden i alla fall.

Den ljusa vårskymningen sänker sig bakom fönsterrutorna och en näktergal begynner sjunga i lasarettsparken. Den unga flickan med det djupa såret och dödens vingslag över sig ligger med stora, vidöppna ögon och lyssnar. Nu på våren, sen näktergalen börjat med sin sång, har hon svårt för att somna. Hon ligger och tänker på den förra våren. Då var hon ute med ungdomarna — med en student.

Han hade brunt hår och bruna ögon och när han var glad, lyste det som solknippen i hans blick. På sommaren reste han bort, och när hösten kom, började sjukdomen glänta på hennes dörr och de träffades aldrig mer. Men när hon sedan kom hit på lasarettet hade hon varit så barnslig att hon legat och väntat, var dag besöksiden var inne hade hon väntat, att han skulle komma. Det hade varit en sådan spänning och alltid steg sedan febern. Men nu var den väntan slut. —

Borta vid sitt bord famlar den gamla efter bibeln. Den unga följer hennes rörelse med stora, feberklara ögon. Tänk att den, som var så gammal, ännu var rädd för döden! Att de unga ville leva det var ju icke

underligt, så mycket vackert, som livet hade att ge dem, men de gamla, som fått ut allt sitt, borde väl längta härifrån!

Dörren öppnas och den unge lasarettsprästen kommer in. Han har gått från sal till sal med sin bibel och psalmbok och har ej hunnit hit förrän nu.

Han ställer sig borta vid fönstret och vid det avtagande dagsljuset läser han högt och vackert en bön om hjälp i stor nöd.

— Det var passande ord, säger gamla mor, som girigt lyssnat.

— Hur? säger prästen, men när han ser ångesten i den gamlas ansikte och förstår att hon vill inleda ett samtal med honom, förskräckes han och lämnar hastigt salen medan en flammande sky går över hans ansikte. Vilken tung lott att predika tålmod och underkastelse, när man själv ingenting känt av lidande och kval utan hade sin obrutna hälsa, sin ungdom och mannkraft i behåll! I denna stund känner han tydligt hur ett svalg är befäst mellan honom och de sjuka. Och det kommer en oro över honom när han är på väg hem i den stilla vårväl-len. — Gud i himmelen, tänker han, Gud i himmelen, vad har du i beredskap åt mig för att jag skall kunna nå fram till de sjuka och eländiga och de i anden utfattiga?

— — — Näktergalen har tystnat med sina toner, skymningen faller djupare och trötta ögon tillslutas i sömnen.

Men gamla mor, hon håller sin vaka. Hon ligger med hårt knäppta händer och bibeln uppslagen framför sig. Nu är det så mörkt att hon ingenting kan läsa och det gör förresten deitsamma, ty bibeln är nu som alltid en tillsluten bok för henne och kan hon hämta något därur så är det dom och anklagelse, icke tröst eller ro. Se, det är i stället den gångna vintern med allt sitt som kommer till henne i natten och rösterna hon fått lyssna till invid spismuren de äro nu åter framme. Det är först och främst deklarationen och underskrivelsen på heder och samvete, som icke stämde överens. Och det är alla nej, när det skulle vara ja och alla ja när det skulle vara nej, och det är de hårt tillknutna händerna, som icke ville veta av barmhärtigheten i nödens tid och det är gi-

Med bil från Malmö till Lund. — Otto Ohm foto.

som skall biträda vid operationen, får veta, att det är en patient, som nu i det sista ång-rar sig och inte vill opereras, går han in på sjuksalen för att tala reson. Underläkaren är ung och stark, lik det obrutna livet självt, och för honom är det någonting oerhört att en gammal gumma, sjuk och svag, vågar göra en ändring i läkarnas arbetsplan, sätta sig upp mot ordning och förordning på lasarettet och driva sin vilja igenom.

Inför den starka ordströmmen och den hetsande vreden, faller gamla mor alldeles ihop, hennes kraft är slut.

— Ja, det ska få bli som I vill, säger hon undfallande, I ska få göra med mig som I vill.

Med rungande steg lämnar läkaren salen och dörren faller hårt igen bakom honom. Men den gamla ligger sedan så tyst och stilla som hade hon redan domnat bort, och när sjuksköterskan kommer för att hämta henne för operationen, följer hon godvilligt med. Hon har nu icke mer än ett enda ord kvar i sin hjärna, slut, det är slut nu — slut med allt. — —

Men inne på operationsalen blir hon plötsligt en annan, rädslan försvinner och krafterna återvända. Hon sliger fram mitt i rummet och ser sig noga omkring.

— Hur är det, säger hon med hög röst, ansvarar I för livet härinne?

MUSTAD'S
VÄXT-MARGARIN

BEGÄR HÖGSTA MÄRKET:

MUSTADS
"BÄSTA-VÄXT"

En alltid välkommen
Jäst!

H. E. EKSTRÖMS JÄSTMJÖL
ÖREBRO KEM. TEKN. FABRIK ÖREBRO

SOLIDAR

RENT I VARJE VRÅ!
Hur nås detta önskemål bäst? Genom att använda sig av det bästa av alla tvättmedel tvättextraktet Solidar.
All trevnad försvinner ur hemmet, om det ej är rent i varje vrå. Därför får ingen försumma att skaffa sig tvättpulvret »Solidar», varav det erfordras jämförelsevis litet, för att alla föremål i hemmet, såväl fasta som lösa, skola bli rengjorda både effektivt och lätt om man rättar sig efter de bruksanvisningar, som medfölja och som äro avsedda för en mångfald olika fall. En gång provat förblir »Solidar» husmoderns ständiga hjälpmedel.

Det blir tyst några ögonblick. Underläkaren ser på professorn och denne åter ser på den gamla.

— I ska ju ta kroppen och själen nu, säger hon, högt som förut, ansvarar I för dem?

Underläkaren biter sig hårt i läpparna, men professorn skakar sakta sitt grånade huvud.

— Nej, säger han lugnt, livet, det ligger icke i vår hand, ej heller själen.

— Ja, då så, säger den gamla med fasthet i rösten, då kan det heller icke bli fråga om någon operation — nu.

Hon niger djupt till avsked, öppnar dörren och går och det är en sådan glädje över hennes ansikte som hade hon gjort en stor vinst i stället för förlust. —

Men underläkaren ringer upp avdelnings-sköterskan och säger ifrån att när han härnäst går sin rond, skall den gamla vara försvunnen, hon får icke vara en timme längre på lasarettet. Han är så vred så han skälver. Han har icke hunnit så långt som professorn ännu och det är möjligt han aldrig hinner dit, att bakom sjukdomen se människan.

Litteratur.

TILL SIN 50-ÅRS DAG UTGAV ELISABETH Kuylenstierna-Wenster en ny historisk roman *Det brinnande hjärtat*. Hedvig Charlotta Nordenflychts livsöde, vilken väl vid det här laget börjat göra sin rond bland publiken.

Ämnet är icke nytt i svensk skönlitteratur, och dessutom har Oscar Levertin i sin essay "Fru Nordenflycht" i "Svenska gestalter" skildrat Sveriges första egentliga författarinna med så levande konkretion, att ingen romanförfattare torde kunna nå längre i psykologisk klarläggning och träffande tidsstämning.

Fru Nordenflychts livsväg gick genom en romantisk dæld, där skuggorna voro täta och solljuset endast glimtvis gjorde sig gällande. I den nu föreliggande romanen är huvudvikten givetvis lagd på hjältinnans stora känslomhet, som nödgade henne att leva i ett oavbrutet tillstånd av kärlekshunger och svärmeri. Hennes litterära utveckling belyses däremot mera i förbigående. Det blir alltså de båda männen Fabricius och Fischerström, hennes korta äktenskapslycka i sammanlevnaden med den förre och hennes av den senare försmådda kärlek som bilda romanens stomme.

Skildringen röjer vaken uppfattning av tidsmiljö och gestalter och pennan löper lätt, men tränger icke djupt. Det hela är snabbt skisserade händelser och stämningar, varför man icke får stort mer än konturerna av de historiska karaktärerna. Och det är skada, alldenstund fru Nordenflycht helt levde sin dikt och det därför skulle varit av intresse om författarinnan haft nog skarp intuition att påvisa och skildra de själsstämningar och yttre händelser, ur vilka hennes poesi växte fram. Då hade också människan stått mera levande under den historiska kostymen. De ansatser som finnas äro få och föga givande.

Men anlägger man icke stränga konstnärliga synpunkter utan betraktar boken som en roman i vanlig mening, springa förtjänsterna av underhållande berättartalang lätt i ögonen.

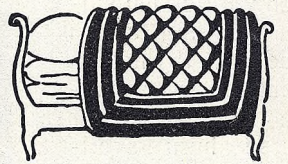
Volymen, som utgivits från C. E. Fritzes Bokförlagsaktiebolag till ett pris av 6 kr. 25 öre, prydes av fem porträtt och har en värdad typografisk utstyrel. Korrekturet synes däremot ha lidit av framställningsbrådskan, exempelvis är namnet Boileau förvanskat till Bollean och dictionnaire till dictionaire m. m.

Språket skulle jämväl haft gott av en och annan retouche; "...där lyckan som obarmhärtigt krossade glasskärvor gnagde hjärtat", utgör bl. a. vittnesbörd om, hur bildvalet stundom slår illa ut, när tankar och penna arbeta för fort.

E. H.-N.

Ingen gedigen bosättning utan

DUN
TÄCKEN

Högsta komfort.

Idealet för all sängbeklädnad.

J. SVENSSON & BOURGHARDT
SPECIALFABRIK - VINSLÖV.

Katalog
på
begäran.

Rikstel.
20 &
121.

GAHNS
AKTA
ASEPTINTVÅL

renaste och bästa hushållstvål.

Guldmedalj i Stockholm 1897.

VITRUMS
FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å

APOTEKET VASENS DRUG-HANDELS LABORATORIUM
STOCKHOLM

Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

BLOMSTERLÖKAR
direkt från Holland.

Till odlingspris. Ill. katalog gratis.
E. H. Krelage & Son, Haarlem,
(Holland) Etabl. 1811.

**A.B. FÖRENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG**

Flyglar, Pianon, Orglar från landets
förmämsta fabriker. *Försäljnings-
magasin:* Stockholm: Drottningg.
28, Göteborg: Arkaden, Malmö:
Österg. 28, Norrköping: Drott-
ningg. 16, Gävle: N:a Kungsg 25.

Mot spröd och närig hud
å händer och ansikte är

DERMA-CREAM

med rose eller viol

det yppersta medlet. På grund
av sin beredning utan fett och
olja är DERMA CREAM särdeles
behaglig att använda, då den full-
ständigt låter inriva sig i huden.
Hel- och halvtuber.

Till salu å apotek och i tekniska affärer.

**FREJAMI
PASTILLERNA**

fylla såväl hygienens som
den goda smakens krav.
Välgörande vid fall av hosta,
heshet och liknande åkom-
mor.

REN SOCKERPRODUKT!

SALJAS
ÖVER-
ALLT!

En evig ungdom finnes icke. Men
den lätta, skära hy, som är kvinnans
största charm kan numera framställas
absolut omärkbart med SOLBRONS (Fly-
tande smink). Oskadligt. Diskret exp.
Kr. 2.50 franco. Trade Co., Växjö, A.

Gynna
svensk industri!

Köp Husqvarna
symaskiner!

Medan ridån är uppe.

NYA ALHAMBRA TEATERN ÄR DJURGÅRDENS
nyaste nöjestempel, där den husvilliga revyn,
som har så svårt att vinna burskap bland de estetiska
stockholmarne, hoppas få en varaktig stad. Och
vi ha all anledning tro att direktör Ranft, som
tagit sig an den nya Thaliaättlingen, räknat rätt.
Ty av direktör Collijns sommarkonkurrens på
Djurgårdsteatern har han ingenting att frukta; där
odlas endast den förnämligare lustspelsdrama-
tiken, som från början utlovades. Vi minnas ju
alla det senaste praktblomsret "Ta hand om
Amelia!" detta alster av kvickhet och god smak,
som direktionen, sina estetiska böjelser likmä-
tigt, lät tjäna som vittnesbörd om att den här
konstens fana högt även på sin sommartheater.

Den nya Djurgårdsscenen helgas alltså revyn,
och invigningen skedde med en äldre Emil Nor-
lander, "Stockholmsluft", moderniserad och i sin
nya form klädd i den efterföljningsvärda Fairbank-
ska devisen "Lev livet leende".

Omstuvningen är lyckad nog med flera roliga
kupletter, och ett par av de viktigaste rollerna
spelas av goda revyformågor.

Blir nu ett kommande program fullt up to date
och iklätt en lysande ram samt med ett urval av
vackra statister, var till början redan är gjord,
kommer den hemtrevliga salongen förvisso att se
mycket folk inom sina väggar under de kom-
mande månaderna.

Det märkligaste inom biografvärlden är f. n. fil-
men "Herr Arnes pengar", varmed Röda Kvarn
kväll efter kväll hugnar sin publik. Denna Selma
Lagerlöfs hyperromantiska novell gör sig aldeles
förträffligt på den vita duken, fylld som den är
av verksamma och gripande scener, vilkas dra-
matiska utformning blivit alltigenom konstnärlig.
Ty här kan man utan överord tala om konst. De
båda huvudpersonerna, sir Archie och Elsa lill
(Rikard Lund och Mary Johnsson) samt prästen
och hans hustru (hr och fru Selander) prestera
ett utmärkt mimiskt spel, som är av betagande
verkan. Folkscenerna utföras med illuderande
sanning och slutfilden, fåget över isen med Elsa-
lills lik, är sällsynt vackert och gör hr Stillers
regi all heder.

ARIEL.

Är det rätt?

Några tankar angående svårigheterna att i våra
dagar vid undervisningen behandla krig och krigs-
historiska tilldragelser.

ATT DET SISTA STORA KRIGET I MÅNGA
hänseenden förändrat hela vår livsuppfattning,
vår syn på tingen, det kan väl ingen förneka.
Hur ha ej krigsskildringarna mistat sin tjusning,
och den gloria, som strålade kring hjältarnas pan-
na har för många av oss förbleknat. Vi ha hört
för mycket talas om krigets ohyggligheter, vi
veta, att många av de s. k. hjältarna kanske
lågo lemlästade till det oigenkännliga på slag-
fältet eller nu som invalider leva en glädjelös
tillvaro. Såvida de ej rent av befolka sinnessjuk-
anstalterna i de länder, som förde krig mot var-
andra.

Men också när vi gå till forna tiders krig och
krigarpersonligheter, märka vi mången gång sam-
ma skillnad i vår uppfattning. Hur stod ej Napo-
leon för många av oss som en strålände hjälte-
gestalt, och hans krig syntes fylla av dramatisk
spänning. Och nu, rent av ohyggligt ljuda de
orden av honom i mina öron: "Vad bryr jag mig
om en miljon människoliv?" Det är i sådana fall,
som svårigheterna börja öppna sig för historie-
läraren. Hur skall jag få någon färg, något liv
över min undervisning när jag ej längre känner
detsamma som förr? Vid framställningen av
historien har man ju utvägar att något undvika
svårigheterna genom att företrädesvis uppehålla
sig vid skildringen av personligheterna och kul-
turhistorien och ganska nyktert och passivt be-
röra krigshistorien. Men även på andra områ-
den av undervisningen möter oss samma problem.
Jag tänker nu på läsningen av en av den svenska
litteraturens pärlor, de mästerliga Fänrik Ståls
sånger. Också här kan det för samvetsömna
personer bli en svårighet, ja nästan en pina, att
lektion efter lektion med barnen leva i krigiska
skildringar.

Någon kan ju invända mot vad ovan sagts:
Det är blott nu, som vi känna så, när krigets
ohyggligheter förbleknat, skola vi se allt på ett
annat sätt. Men är det rätt av oss att tänka så?
Är det, om vi äro sanna fredsvänner, rätt av oss
att någonsin kasta något av glans över krig och
slaktande?

HISTORIELÄRARINNA.

Sammetsmjuk, smidig och
vacker hy

får Ni genom att använda

Florodol-

tvålen.

A.B. KONTORSTEKNIK
REGERINGSGATAN: 41.

En förstämig husmor
använder alltid
Kocks bryddor!
Osvensers märkt!

En plats-annons uti
Vermlands-Tidningen
läses i över **10,000**
Vermlandshem.

Länets enda dagliga tidning.
Huvudkontor: Karlstad.

Annonsera i Idun!

MAN BÖR ALDRIG köpa »billig» skokräm eller
»vilken sort som helst» utan ovillkorligen fordra
det fullt förstklassiga fabrikatet »VIKING».

BARNÄNGENS
VADEMECUM

DET VÄRLD/BERÖMDA-MUNVATTNET
TILLVERKAS OCH SÄLJES I ABSOLUT
AMMA KVALITET SOM FÖRUT

